

Karol Mitrík odstúpil zistenia kontrolórov v Úrade pre reguláciu sieťových odvetví polícii

Bratislava 1. februára 2019 – Kontrolóri národnej autority pre oblasť externej kontroly sa v dvoch kľúčových inštitúciách v oblasti energetiky – Úrad jadrového dozoru (UJD) a Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (URSO) – zamerali na to ako dodržiavajú zákonnosť, ako hospodárne nakladajú s majetkom, verejnými financiami. Kontrolóri Najvyššieho kontrolného úradu SR na základe poverenia predsedu Karola Mitríka preverili tiež systém vnútornej kontroly a bezpečnosť v oblasti informačných systémov. Porušenia rozpočtových pravidiel, finančnej kontroly či pri nakladaní s majetkom a pri verejnom obstarávaní považujú kontrolóri v prípade Úradu pre reguláciu sieťových odvetví za tak závažné, že ich predseda úradu K. Mitrík odstúpil orgánom činným v trestnom konaní, polícii.

Úrad jadrového dozoru

Najvyšší kontrolný úrad preveril ako Úrad jadrového dozoru postupuje pri uzatváraní nových zmluvných vzťahov, ale aj a to, akým spôsobom zabezpečuje ochranu administratívno-agendových informačných systémov, ktoré bezprostredne nesúviseli s bezpečnosťou jadrových zariadení. Kontrolou boli preverené zmluvy s dodávateľskými spoločnosťami Mikotech a eDevelopment, ktoré poskytujú úradu služby súvisiace s prevádzkou týchto IT systémov. Od roku 2011 mal UJD so spoločnosťou Mikotech uzatvorených celkom 8 zmlúv za viac ako 138 tisíc eur s DPH a so spoločnosťou eDevelopment 10 zmlúv splnením v sume necelých 476 tisíc eur s DPH. Kontrolou bolo zistené, že v prípade týchto zmlúv neboli stanovené bezpečnostné požiadavky na služby, podmienky vzdialeného prístupu k týmto informačným systémom. Hlavným dôvodom takéhoto stavu bolo, že **UJD nemal definovanú bezpečnostnú politiku, ani jej ciele a povinnosti pre riadenie informačnej bezpečnosti verejnej správy**. Z absencie pravidiel pre riadenie bezpečnosti informačných systémov vyplynulo, že tento závažný nedostatok sa prejavil aj v tom, že neboli stanovené žiadne požiadavky na dodávateľov služieb a tovarov pre túto oblasť. Pritom povinnosť definovať bezpečnostnú politiku a stanoviť povinnosti v oblasti informačnej bezpečnosti vyplýva pre všetky povinné osoby zo zákona. Problematikou bezpečnosti informačných systémov a ani verejným obstarávaním dodávateľov týchto systémov sa nezaoberala ani vnútorná kontrola. Jej činnosť bola zameraná na také oblasti, ktoré z pohľadu činnosti úradu a hospodárneho vynakladania zdrojov nie sú významné – prevádzka motorových vozidiel a pod.

Kontrolou plnenia predmetu kontrolovaných zmlúv kontrola zistila viaceré **riziká, ktoré vyplývali zo spôsobu úhrady faktúr** za poskytnuté služby, pri ktorých **chýbali jednoznačné záznamy o vykonaných prácach**, ktoré by preukazovali skutočné plnenie dohodnutých záväzkov a vykonaných prác. Takýto postup je v rozpore s pravidlami finančnej kontroly.

Regulácie v elektroenergetike

Národnou inštitúciou zodpovednou za oblasť regulácie v elektroenergetike je Úrad pre reguláciu sieťových odvetví, ktorý okrem iného má zabezpečovať reguláciu cien elektriny tak, aby služby poskytované zákazníkom boli za primerané ceny, efektívne a bezpečné. Podľa európskych pravidiel je úrad povinný prijímať opatrenia, ktoré ochránia koncových, zraniteľných odberateľov, medzi ktorých patria hlavne osoby nakupujúce elektrinu pre vlastnú spotrebu v domácnosti a malé podniky, ale tiež aby existovali dostatočné záruky tejto ochrany.

Cieľom kontroly bolo preveriť postup ÚRSO pri tvorbe cien elektriny vo väzbe na odberateľov v domácnosti s dôrazom na platnú regulačnú politiku, ale i proces cenovej regulácie a spôsob kontroly regulovaných subjektov, ktoré upravuje zákon o regulácii. **Osobitný dôraz kontrola kládla na preverenie postupu ÚRSO, ktorý viedol v roku 2017 k zvýšeniu cien pre časť odberateľov elektriny a následne vrátenie týchto cien na úroveň roku 2016.**

Najväčšie problémy zistili kontrolóri pri procese cenového konania, ktorého súčasťou je aj proces objektivizácie hodnoty majetku regulovaných subjektov, ktorý vstupuje do procesu stanovenia koncovej ceny energie. Úrad v čase kontroly nemal vypracovaný interný predpis, ktorý by proces cenového konania podrobnejšie upravoval. Pre účely objektivizácie majetku pre nové regulačné obdobie – od roku 2017 – úrad využil znalecké skúmanie, ktoré vykonali štyri externé znalecké organizácie, 17 externých konzultantov a do procesu boli zapojení aj zamestnanci úradu. Kontrola zistila, že niektoré **výstupy znaleckých organizácií a právne poradenstvo neboli pre tento proces nevyhnutné**,

viaceré výdavky za znalecké posudky a analýzy sú nepreukázateľné. Niektoré znalecké posudky boli odovzdané úradu až po zmluvne dohodnutom termíne, čo znamená že sa nemohli premietnuť do všeobecnej hodnoty majetku, a teda do procesu cenotvorby, ktorá sa týmto spôsobom javí problematická a neobjektívna. Pri výbere subjektov znaleckej činnosti úrad nepostupoval podľa zákona o verejnom obstarávaní.

Výsledkom procesu cenotvorby založenej na celom rade problémov a nedostatkov bolo zvýšenie cien elektrickej energie, ktoré vyvolalo množstvo negatívnych reakcií. Na stanovenie nových cien sa použilo prepočítanie všeobecnej hodnoty majetku používaného na výkon regulovanej činnosti v sieťových odvetviach z roku 2010, ktorej hodnota sa využívala pre stanovenie cien elektriny do roku 2016, avšak v roku 2016 už nebola aktuálna, čo bolo v rozpore s princípmi regulačnej politiky i spôsobom tvorby cien. Tvorbu cien, okrem iného, ovplyvňuje aj tarifa za prevádzkovanie systému, ktorá tvorí už takmer štvrtinu koncovej ceny elektriny pre zraniteľných odberateľov. Za jej rastom je hlavne podpora pre obnoviteľné zdroje energie (napr. slnečná energia, biomasa, bioplyn apod.), či pre podporu výroby elektriny z domáceho uhlia. Objektívna cenotvorba musí tieto skutočnosti rešpektovať, pretože regulácia má poskytovať regulovaným subjektom reálnu možnosť získať primeranú mieru návratnosti pri výkone regulovaných činností.

Podľa kontrolórov **zo strany ÚRSO** tak došlo pri kľúčových konaniach, rozhodovaniach regulačného úradu k viacerým **porušeniam zákona o rozpočtových pravidlách, zákona o verejnom obstarávaní, ako aj zákona o finančnej kontrole. Predseda NKÚ Karol Mitřík preto protokol o výsledku kontroly odstúpil na ďalšie konanie nielen Úradu pre verejné obstarávanie, ale aj orgánom činným v trestnom konaní.**

Kontrola tiež poukazuje aj na **narušenie princípov transparentnosti a nezávislosti činnosti úradu.** NKÚ SR upozorňuje parlament či vládu na skutočnosť, že nezávislosť regulátora je základným princípom, bez ktorého je nemožné, aby ÚRSO riadne plnil zverené úlohy. Národný regulačný orgán musí byť maximálne otvorenou inštitúciou, ktorej rozhodnutia sú transparentné, vecne preukazné, a je zabezpečená jeho nezávislá pôsobnosť od akýchkoľvek vedľajších, privátnych záujmov.